Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
NIILO JÄÄSKINEN
14 päivänä kesäkuuta 2012 [1]

Asia C-56/11

Raiffeisen-Waren-Zentrale Rhein-Main eG
vastaan
Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH

(Oberlandesgericht Düsseldorfin (Saksa) esittämä ennakkoratkaisupyyntö)

Yhteisön kasvinjalostajanoikeudet — Asetus (EY) N:o 2100/94 — 14 artikla — Maanviljelijöiden erioikeus — Asetus (EY) N:o 1768/95 — 9 artikla — Lisäysaineiston kunnostaja — Lisäysaineiston kunnostajalle asetettu velvollisuus antaa tietoja kasvinjalostajanoikeuksien omistajalle — Velvollisuuden ajallinen ulottuvuus — Kasvinjalostajanoikeuksien omistajan esittämä tietojensaantipyyntö — Edellytykset — Viitteet, joiden perusteella omistajalle syntyy oikeus saada tietoja — Velvollisuutta esittää todisteita tällaisista viitteistä ei ole

I Johdanto

1. Oberlandesgericht Düsseldorf (Saksa) pohtii ennakkoratkaisupyynnössään yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun asetuksen (EY) N:o 2100/94 [2] (jäljempänä perusasetus) 14 artiklan 3 kohdan sekä perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä annetun asetuksen (EY) N:o 1768/95 [3] (jäljempänä soveltamisasetus) 9 artiklan 3 kohdan tulkintaa.

2. Ennakkoratkaisukysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Raiffeisen-Waren-Zentrale Rhein-Main eG -niminen osuuskunta (jäljempänä Raiffeisen), joka on lisäysaineiston kunnostaja [perusasetuksen suomenkielisessä versiossa terminä lajittelutoimien suorittaja, soveltamisasetuksessa puolestaan valmistaja], sekä Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH (jäljempänä STV), joka on kasvinjalostajanoikeuksien omistajien edunvalvontaelin. [4] Asia koskee STV:n perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan ja soveltamisasetuksen 9 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla Raiffeisenille esittämää tietojensaantipyyntöä tiettyjen varmennettujen siementen markkinointivuosista.

3. Ennakkoratkaisukysymyksistä ilmenee kolmenvälinen suhde suojattujen kasvinjalostajanoikeuksien omistajien, perusasetuksen 14 artiklassa säädettyä poikkeusta – joka tunnetaan myös maanviljelijöiden erioikeutena – hyödyntävien maanviljelijöiden ja niiden siementen kunnostamisyritysten välillä, joille omistajat voivat esittää maanviljelijöiden erioikeuteen perustuvan järjestelmän puitteissa tietojensaantipyyntöjä omistajille kuuluvista kunnostettavista lajikkeista.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — 27.7.1994 annettu neuvoston asetus (EYVL L 227, s. 1).

3 — 24.7.1995 annettu komission asetus (EYVL L 173, s. 14).

4 — Ks. täsmällisemmin STV:n toiminnasta asia C-182/01, Jäger, tuomio 11.3.2004 (Kok., s. I-2263, 17 kohta).

4. Tämä ennakkoratkaisupyyntö kuuluu saksalaisten tuomioistuinten perusasetuksen ja soveltamisasetuksen tulkinnasta esittämien ennakkoratkaisupyyntöjen sarjaan.[5] Se koskee tarkkaan ottaen lisäysaineiston kunnostajalle asetetun velvollisuuden antaa tietoja kasvinjalostajanoikeuksien omistajalle ajallista ulottuvuutta sekä edellytyksiä, jotka omistajan lisäysaineiston kunnostajalle toimittaman tietojensaantipyynnön on täytettävä.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Perusasetus*

5. Perusasetuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan oikeus yhteisön kasvilajikkeiden suojaan kuuluu jalostajalle, joka on määritelmän mukaan ”henkilö, joka on jalostanut tai löytänyt ja kehittänyt lajikkeen, tai henkilö, jolla on hänen oikeutensa”.

6. Perusasetuksen 13 artiklassa säädetään otsikon ”Kasvinjalostajanoikeuksien haltijan oikeudet ja rajoitukset” alla seuraavaa:

”1. Kasvinjalostajanoikeudet antavat omistajalleen tai omistajilleen, jäljempänä ’omistaja’, oikeuden toteuttaa 2 kohdassa luetellut toimet.

2. Rajoittamatta 15 ja 16 artiklan soveltamista, seuraavat toimet edellyttävät suojatun lajikkeen lajikeosien ja korjatun aineiston, jäljempänä ’aineisto’, osalta omistajan lupaa:

a) tuotanto tai lisäys (monistus),

– –

Omistaja voi asettaa luvalleen ehtoja ja rajoituksia.

– –”

7. Maanviljelijöiden erioikeudesta säädetään perusasetuksen 14 artiklan 1 kohdassa seuraavasti:

”Sen estämättä mitä 13 artiklan 2 kohdassa säädetään, ja maataloustuotannon suojelemiseksi maanviljelijöillä on lupa käyttää lisäystarkoituksiin avomaalla omalla tilallaan korjattua tuotetta, jonka he ovat saaneet istuttamalla omalle tilalleen sellaisen lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, jolla on yhteisön kasvinjalostajanoikeudet.”

8. Maanviljelijöiden erioikeuden mahdollistavat sekä jalostajan ja viljelijän legitiimit intressit turvaavat edellytykset vahvistetaan kyseisen asetuksen 14 artiklan 3 kohdassa. Sen toisessa ja kuudennessa luetelmakohdassa säädetään muun muassa seuraavaa:

”

— korjattu tuote voi olla valmistettu viljelijän itsensä tai hänen käyttämiensä palvelujen suorittamaa istutusta varten – –

5 — Ks. asia C-305/00, Schulin, tuomio 10.4.2003 (Kok., s. I-3525); em. asia Jäger; asia C-336/02, Brangewitz, tuomio 14.10.2004 (Kok., s. I-9801) ja yhdistetyt asiat C-7/05-C-9/05, Deppe ym., tuomio 8.6.2006 (Kok., s. I-5045). Ks. myös ratkaisuehdotukseni asiassa C-509/10, Geistbeck (vireillä unionin tuomioistuimessa).

— viljelijät ja lajittelutoimien suorittajat toimittavat pyydettäessä omistajille kaiken asiaankuuluvan tiedon – –.”

B *Soveltamisasetus*

9. Soveltamisasetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sekä omistajan, joka edustaa jalostajaa, että viljelijän on sovellettava 1 artiklassa tarkoitettuja edellytyksiä siten, että molempien lailliset edut turvataan.

2. Laillisia etuja ei katsota turvatuiksi, jos yhteen tai useampaan näistä eduista kohdistuu haitallisia vaikutuksia, koska ei oteta huomioon tarvetta ylläpitää järkevää tasapainoa niiden kaikkien välillä tai suhteellisuuden tarvetta asiaankuuluvan edellytyksen syyn ja sen soveltamisen tosiasiallisen vaikutuksen välillä.”

10. Asetuksen 9 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään tiedoista, jotka lisäysaineiston kunnostajan on toimitettava kasvinjalostajanoikeuden omistajalle, jos omistajan ja kunnostajan välillä ei ole tehty sopimusta näistä tiedoista:

”2. – – valmistajan on toimitettava omistajalle tämän pyynnöstä selvitys asiaankuuluvista tiedoista, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön muussa lainsäädännössä esitettyjen tietoa koskevien vaatimusten soveltamista. Seuraavat seikat katsotaan asiaankuuluviksi:

a) valmistajan nimi, kotipaikka ja liiketoiminnallinen nimi ja osoite,

b) tiedot siitä, onko valmistaja suorittanut omistajan yhteen tai useampaan lajikkeeseen kuuluvan korjatun tuotteen valmistamista istutusta varten, missä lajike tai lajikkeet ilmoitettiin tai mitä kautta valmistaja oli saanut niistä tietoja,

c) jos valmistaja on suorittanut tällaista palvelua, niiden kyseiseen tai kyseisiin lajikkeisiin kuuluvien korjattujen tuotteiden määrä, jotka valmistaja on valmistanut istutusta varten, sekä valmistuksessa saatava kokonaismäärä,

d) c alakohdassa tarkoitetun valmistuksen päivämäärä ja paikat, ja

e) sen henkilön tai niiden henkilöiden nimet ja osoitteet, joille c alakohdassa tarkoitettu valmistus on suoritettu, ja niihin liittyvät määrät.

3. Edellä 2 kohdan b, c, d ja e alakohdassa tarkoitettujen tietojen on koskettava kuluvaa markkinointivuotta ja yhtä tai useampaa niistä edeltävistä kolmesta[6] markkinointivuodesta, joiden osalta omistaja ei vielä ole pyytänyt tietoja 4 ja 5 kohdan säännösten mukaisesti; kuitenkin ensimmäisen markkinointivuoden, johon tiedot viittaavat, on oltava vuosi, josta ensimmäisen kerran pyydettiin tietoja lajikkeesta tai lajikkeista ja kyseisestä valmistajasta.

4. Edellä 8 artiklan 4 kohdan säännöksiä on sovellettava soveltuvin osin.

– –”

6 — Lukusanaa ”kolme” ei ole soveltamisasetuksen ranskankielisessä versiossa. Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 25 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

III Pääasia, ennakkoratkaisukysymykset ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

11. Raiffeisen on maanviljelijöiden keskusosuuskunta, joka tarjoaa viljelijöille siementen kunnostustoimia, jolloin se kunnostaa korjatun tuotteen sen varastointia ja myöhempää istutusta varten.

12. Palveluja tarjotaan yhtäältä kasvinjalostajanoikeuksien omistajille, joita edustaa erityisesti sopimusviljelyn puitteissa varmennettuja siemeniä niiden myyntiä varten lisänneiden kasvinjalostajanoikeuksien omistajien järjestö STV, ja toisaalta viljelijöille, jotka harjoittavat siemenviljelyä perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun maanviljelijöiden erioikeuden nojalla.

13. Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Raiffeisen on markkinointivuosina 2005/2006 ja 2006/2007 suorittanut eri viljelijöiden toimeksiannosta lisäysaineiston kunnostamista STV:n edustamien kasvinjalostajanoikeuksien omistajien lukuun harjoitettavan sopimusviljelyn puitteissa.

14. Viljelijöiden tekemien sopimusviljelyilmoitusten seurauksena STV osoitti Raiffeisenille kahdentyyppisiä tietojensaantipyyntöjä sen suorittamista lisäysaineiston kunnostustoimista. Osa pyynnöistä esitettiin kyseessä olleen markkinointivuoden päätyttyä.

15. Raiffeisen ei antanut tietoja näiden pyyntöjen perusteella vaan vetosi tietojen epäämisen perusteena kolmenlaisiin syihin. Ensinnäkin se katsoi, että tietojensaantipyynnön on sisällettävä seikat, jotka osoittavat sen suorittaneen perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvia lisäysaineiston kunnostustoimia. Toiseksi se katsoi, että ainoastaan sen markkinointivuoden aikana, johon tiedot liittyvät, toimitetut tietojensaantipyynnöt olivat oikeudellisesti relevantteja. Kolmanneksi se totesi, että omistajan lukuun harjoitetun sopimusviljelyn puitteissa suoritetun lisäysaineiston kunnostamisen ei voida päätellä viittaavan mahdolliseen siemenviljelyyn.

16. STV nosti Raiffeisenia vastaan kanteen tietojensaantipyyntöjen hyväksymiseksi. Ensimmäisen asteen tuomioistuin hyväksyi STV:n tietojensaantipyynnöt ja katsoi, että tietojensaantipyyntöjen esittämiseen ei sovelleta vanhentumisaikaa ja että sopimusviljelyilmoitukset olivat riittäviä viitteitä, joiden perusteella kunnostajalle syntyi velvollisuus antaa tietoja, koska lisäyssopimuksen perusteella istutuksia suorittavalla viljelijällä on konkreettinen mahdollisuus tilan omien siementen viljelyyn. Raiffeisen valitti tästä tuomiosta Oberlandesgericht Düsseldorfiin.

17. Oberlandesgericht Düsseldorf päätti unionin tuomioistuimeen 8.2.2011 saapuneella päätöksellä lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [perus]asetuksen 14 artiklan 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa ja [soveltamis]asetuksen 9 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetty lisäysaineiston kunnostajan velvollisuus toimittaa tietoja perusteltu vain, jos omistaja pyytää tietoja ennen sen markkinointivuoden (tai useampien markkinointivuosien kyseessä ollen viimeisen) loppua, jota pyyntö koskee?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on kyllä:

Onko pyyntö tietojen toimittamiseksi tehty määräajassa jo, jos omistaja pyynnössään toteaa, että hänellä on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on kunnostanut istutusta varten kasvinjalostajanoikeuksien alaiseen lajikkeeseen kuuluvaa korjattua tuotetta, jonka pyynnössä nimeltä mainittu viljelijä on tuottanut suojatun lajikkeen lisäysaineistoa istuttamalla, tai aikoo kunnostaa sitä tässä tarkoituksessa, vai onko lisäysaineiston kunnostajalle lisäksi esitettävä näyttöä näistä viitteistä tietojensaantipyynnössä (esim. liittämällä oheen jäljennös viljelijän viljelyilmoituksesta)?

3) Voivatko viitteet, joiden perusteella lisäysaineiston kunnostajalle syntyy velvollisuus toimittaa tietoja, olla seurausta siitä, että lisäysaineiston kunnostaja toteuttaa omistajan toimeksiannosta sellaista lisäyssopimusta suojatun lajikkeen lisäämisestä käyttösiementen tuottamiseksi, jollaisen omistaja on tehnyt lisäysaineistoa tuottavan viljelijän kanssa, jos ja koska viljelijälle avautuu lisäyssopimusta toteuttaessaan tosiasiassa mahdollisuus käyttää osa lisäysaineistosta tuotteen istutukseen?”

18. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet pääasian asianosaiset sekä Espanjan hallitus ja Euroopan komissio. Pääasian asianosaiset ja komissio olivat edustettuina 15.3.2012 pidetyssä istunnossa.

IV Asian tarkastelu

A *Alustavat toteamukset*

19. Heti alkuun on syytä tuoda esille maanviljelijöiden erioikeuden taustalla olevan järjestelmän keskeiset tekijät. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan perusasetuksen 14 artiklassa vahvistetaan tasapaino kasvinjalostajanoikeuksien omistajien ja maanviljelijöiden etujen välillä.

20. Maanviljelijöiden erioikeuteen, jolla tarkoitetaan viljelijöiden oikeutta ilman omistajalta ennakolta saatua lupaa viljellä korjattua tuotetta, joka on saatu istuttamalla erioikeuslajikkeen lisäysaineistoa, liittyy heidän velvollisuutensa toimittaa tietoja ja maksaa kohtuullinen korvaus kasvinjalostajanoikeuden omistajalle, millä turvataan viljelijöiden ja omistajien vastavuoroiset legitiimit intressit heidän välisissään suhteissa.[7]

21. Lisäysaineiston kunnostajan asemasta perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan toisessa luetelmakohdassa säädetään, että korjattu tuote voi olla kunnostettu viljelijän itsensä tai palvelujen tarjoajan suorittamaa istutusta varten. Lisäysaineiston kunnostajan oikeus suorittaa korjatun tuotteen kunnostustoimia on siten johdettu maanviljelijöiden erioikeudesta.[8] Lisäysaineiston kunnostajalle, kuten tässä Raiffeisenille, asetettu velvollisuus toimittaa tietoja omistajalle perustuu perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan kuudenteen luetelmakohtaan. Kyseisen velvollisuuden ulottuvuus ja yksityiskohtaiset soveltamissäännöt täsmennetään soveltamisasetuksen 9 artiklassa.

22. Ennakkoratkaisukysymyksiä tarkasteltaessa on siis pidettävä mielessä perusasetuksen 14 artiklalla käyttöön otetun järjestelmän sekä soveltamisasetuksen taustalla oleva tasapainon vaatimus.

B *Tietojen toimittamisvelvollisuuden ajallinen ulottuvuus*

23. Unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus ottaa kantaa lisäysaineiston kunnostajille asetetun tietojen toimittamisvelvollisuuden ulottuvuuteen. Sen mukaan omistajalla on oltava oikeus pyytää jotakin erioikeuslajikettaan koskevia tietoja lisäysaineiston kunnostajalta heti, kun omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on kunnostanut tai aikoo kunnostaa istutusta varten korjattua tuotetta, joka on saatu kyseisen lajikkeen lisäysaineistoa istuttamalla.[9]

24. Unionin tuomioistuin ei kuitenkaan ole käsitellyt soveltamisasetuksen 9 artiklan 3 kohdassa lisäysaineiston kunnostajalle asetetun tietojen toimittamisvelvollisuuden ajallista ulottuvuutta, josta tässä asiassa on kyse.

7 — Ks. vastaavasti em. asia Brangewitz, tuomion 43 kohta. Ks. myös em. asiassa Geistbeck antamani ratkaisuehdotuksen 46 kohta.

8 — Em. asia Brangewitz, tuomion 44 kohta.

9 — Em. asia Brangewitz, tuomion 53 kohta. Ks. myös em. asia Schulin, tuomion 63 kohta.

1. Pyynnön kattama ajanjakso

25. Todettakoon aluksi, että soveltamisasetuksen 9 artiklan 2 kohdassa täsmennetään niiden tietojen sisältö, joita lisäysaineiston kunnostajan velvollisuus koskee. Artiklan 3 kohta taas koskee ajanjaksoa, jota 2 kohdan toisen virkkeen nojalla toimitettavien tietojen on koskettava. Ajanjakso vastaa pääsääntöisesti kuluvaa markkinointivuotta ja yhtä tai useampaa edeltävistä kolmesta markkinointivuodesta kyseisen 3 kohdan alkuosan mukaisesti. [10]

26. Huomattakoon, että kyseisen asetuksen 9 artiklan 3 kohdan eri kieliversiot poikkeavat toisistaan. Kun useimmissa kieliversioissa, kuten espanjan-, tanskan-, saksan-, englannin-, italian-, unkarin-, suomen- ja ruotsinkielisissä versioissa, viitataan yhteen tai useampaan edeltävistä kolmesta markkinointivuodesta, ranskankielisestä versiosta puuttuu lukusana ”kolme”.

27. Ainoastaan ranskankielisen version perusteella voitaisiin näin ollen ajatella, että mahdollisuuksia esittää tietojensaantipyyntöä ei ole ajallisesti rajoitettu. Koska varmoja johtopäätöksiä ei ole mahdollista tehdä yksinomaan kyseisen eron perusteella, kyseistä säännöstä on tarkasteltava sen asiayhteydessä, jolloin on otettava huomioon erityisesti sen tavoite. [11]

28. Soveltamisasetuksen tarkoituksena on, kuten sen 2 artiklan 2 kohdassa nimenomaisesti todetaan, saavuttaa tasapaino omistajien ja viljelijöiden etujen välillä. Olisi nähdäkseni tämän tasapainon vastaista myös tulkita asetuksen 9 artiklan 3 kohtaa siten, että tietojensaantipyyntö voisi koskea rajoittamatonta määrää edeltävistä markkinointivuosista. Kyseisten etujen välisen tasapainon ylläpitämiseksi on sitä vastoin lähdettävä periaatteesta, jonka mukaan 9 artiklassa tarkoitettu tietojensaantipyyntö voi kattaa enintään kolme edeltävää markkinointivuotta.

29. Päinvastainen tulkinta olisi myös ristiriidassa lisäysaineiston kunnostajien oikeusvarmuutta koskevien vaatimusten kanssa, sillä se velvoittaisi ne säilyttämään määräämättömän ajan tietoja, joita omistajat mahdollisesti vaativat.

30. Tätä tulkintaa tukee sitä paitsi soveltamisasetuksen 8 artiklan 3 kohdan sanamuoto. Artikla koskee viljelijälle asetettua velvollisuutta antaa tietoja, mutta koska sen sisältö on lähes identtinen asetuksen 9 artiklan kanssa, sitä voidaan tarkastella rinnakkain 9 artiklan kanssa. Totean komission tavoin, että sanan ”kolme” sisältymisen 8 artiklan 3 kohdan vastaavaan – myös ranskankieliseen – säännökseen voidaan tulkita ilmaisevan lainsäätäjän tahtoa rajoittaa ajallisesti tietojensaantipyynnön ulottuvuutta asetuksella suojattujen etujen välisen tasapainon saavuttamiseen tähtäävän tavoitteen mukaisesti.

2. Pyynnössä tarkoitettua ajanjaksoa koskevat rajoitukset

31. Soveltamisasetuksen 9 artiklan 3 kohdan sanamuodosta ilmenee, että ajanjaksoon, jota kunnostajalle asetettu tietojen toimittamisvelvollisuus koskee, kohdistuu kuitenkin kaksi rajoitusta. Tämän asetuksen 9 artiklan 3 kohdan alkuosan mukaan kyseinen velvollisuus lakkaa sen markkinointivuoden osalta, josta omistaja on jo pyytänyt tietoja.

32. Soveltamisasetuksen 9 artiklan 3 kohdan loppuosassa täsmennetään lisäksi, että ensimmäisen markkinointivuoden, johon tiedot viittaavat, on oltava vuosi, josta ensimmäisen kerran pyydettiin tietoja lajikkeesta tai lajikkeista ja kyseisestä lisäysaineiston kunnostajasta. [12]

10 — Soveltamisasetuksen 7 artiklan 2 kohdan mukaan markkinointivuosi alkaa kalenterivuoden 1 päivänä heinäkuuta ja päättyy seuraavan vuoden kesäkuun 30 päivänä.

11 — Kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, tarpeesta tulkita yhdenmukaisesti unionin oikeuden tietyn säännöksen eri kieliversioita seuraa, että jos nämä versiot eroavat toisistaan, kyseistä säännöstä on tulkittava sen lainsäädännön systematiikan ja tavoitteen mukaan, jonka osa se on. Ks. tältä osin mm. asia C-585/10, Møller, tuomio 15.12.2011 (Kok., s. I-13407, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

12 — Viljelijän velvollisuudesta antaa tietoja on huomattava, että soveltamisasetuksen 8 artiklan 3 kohta sisältää vastaavan säännöksen.

33. Lisäysaineiston kunnostajan velvollisuus antaa tietoja edellyttää siis sitä, että omistaja esittää pyynnön tietojen saamiseksi. Lisäksi tämä pyyntö voi ensin koskea ainoastaan markkinointivuotta, jonka kuluessa kyseinen omistaja vetoaa oikeuteensa saada tietoja. Soveltamisasetuksen 9 artiklan 3 kohdan alkuosan mukaan tietoja voidaan lisäksi vaatia ajanjaksolta, joka voi ulottua kolmeen edeltävään markkinointivuoteen, edellyttäen, että omistaja on jo esittänyt tietojensaantipyynnön lisäysaineiston kunnostajalle edeltävistä markkinointivuosista ensimmäisen kuluessa.

34. Toisin sanoen on niin, että kun kyse on yhtä tai useampaa lajiketta koskevasta ensimmäisestä pyynnöstä, pyyntö voi koskea ainoastaan markkinointivuotta, jonka aikana se on esitetty lisäysaineiston kunnostajalle. Kun otetaan huomioon tarve ylläpitää kyseisten etujen välinen tasapaino, lisäysaineiston kunnostajaa, jolle ei ole vielä koskaan esitetty pyyntöä tiettyä lajiketta koskevien tietojen antamisesta, on siten suojeltava velvollisuudelta antaa tietoja taannehtivasti.

35. Näin ei ole silloin, kun pyyntö saada tietoja tietystä lajikkeesta on jo esitetty aikaisemmin lisäysaineiston kunnostajalle. Tällaisessa tapauksessa ajanjakso, jonka osalta asiaankuuluvat tiedot on toimitettava, on määritetty artiklan 3 kohdan alkuosassa. Toisin sanoen on niin, että tietojensaantipyynnön päivämäärä ja ”kuluva markkinointivuosi” ovat lähtöpisteenä laskettaessa tietojensaantipyynnön kohteena olevia kolmea edeltävää markkinointivuotta.

C *Viitteet, jotka omistajan on esitettävä*

36. Edellä käsitellyn, lisäysaineiston kunnostajalle asetetun tietojen toimittamisvelvollisuuden ajallisen ulottuvuuden lisäksi ennakkoratkaisupyyntö koskee toissijaisesti sitä, millaisia viitteitä omistajan on esitettävä tietojensaantipyyntönsä tueksi soveltamisasetuksen 9 artiklan 3 kohdan nojalla.

37. Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä ei täsmennetä, onko tässä asiassa kysymys 9 artiklan 3 kohdan loppuosassa tarkoitetusta ”ensimmäisestä” pyynnöstä. Näin ollen on syytä vastata myös toiseen kysymykseen, jossa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko viitteet viljelystä tai viljelyyn tähtäävästä toimenpiteestä lisäksi näytettävä toteen tietojensaantipyyntöön sisältyvillä todisteilla, jotta lisäysaineiston kunnostajalle syntyisi pyynnön perusteella velvollisuus toimittaa tietoja ja jotta pyyntö siis olisi esitetty soveltamisasetuksen 9 artiklan 3 kohdan loppuosassa tarkoitetussa määräajassa.

1. Velvollisuus, jonka mukaan omistajalla on oltava viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa kunnostustoimia

38. Haluan heti alkuun tuoda esille, että soveltamisasetuksessa ei nimenomaisesti edellytetä, että omistaja nimeää tietojensaantipyynnössään viitteet, jotka hänellä on viljelystä. Niiden seikkojen olemassaoloa koskeva vaatimus, joihin on vedottu, on kuitenkin kirjoittamaton sääntö, jonka yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut edellä mainituissa asioissa Schulin ja Brangewitz antamissaan tuomioissa ja jota on joka tapauksessa noudatettava.

39. Edellä mainitussa asiassa Brangewitz antamassaan ratkaisuehdotuksessa julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomer teki vakuuttavasti eron niiden vaatimusten välillä, joiden perusteella yhtäältä viljelijöille ja toisaalta lisäysaineiston kunnostajille syntyy velvollisuus toimittaa tietoja.[13]

13 — Ks. julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin em. asiassa Brangewitz antaman ratkaisuehdotuksen 34 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

40. Julkisasiamies viittasi edellä mainitussa asiassa Schulin annettuun tuomioon ja totesi, että omistaja ei voi pyytää tietoja viljelijältä pelkästään sillä perusteella, että viljelijä kuuluu tähän ammattikuntaan. Päinvastoin omistajalla on oltava viitteitä siitä, että viljelijä on käyttänyt tai aikoo käyttää perusasetuksen 14 artiklassa säädettyä poikkeusta. [14]

41. Lisäysaineiston kunnostajista hän totesi, että tilanne on erilainen. On nimittäin hyvin todennäköistä, että siementen kunnostajayritykset käsittelevät suojatun lajikkeen lisäysaineistoa elinkeinotoiminnassaan. Koska mikään oikeussuhde ei sido niitä omistajaan, jos ne eivät ole allekirjoittaneet sopimusta, ja koska viljelijät käyttävät tällaisia yrityksiä turvautuessaan poikkeukseen, on loogista, että omistajat voivat yrittää saada tietoja jommaltakummalta saadakseen kohtuullisen palkkion. Julkisasiamies päätteli, että kun otetaan huomioon kunnostajan asema, kun on kyse viljelijöiden erioikeudesta, omistajien on voitava esittää tietojensaantipyyntöjä kunnostajille, vaikka heillä ei olisi viitteitä siitä, että kunnostajat ovat käsitelleet laitoksissaan suojattua aineistoa. [15]

42. Tämän päättelyn mukaisesti viljelijälle esitettävää tietojensaantipyyntöä varten olisi siis oltava enemmän viitteitä kuin pyydettäessä tietoja lisäysaineiston kunnostajalta. Unionin tuomioistuin ei kuitenkaan näytä seuranneen edellä esitettyä julkisasiamiehen ehdotusta todetessaan, että omistajalla on oltava oikeus pyytää jotakin erioikeuslajikettaan koskevia tietoja lisäysaineiston kunnostajalta edellyttäen, että *hänellä on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on kunnostanut tai aikoo kunnostaa* istutusta varten korjattua tuotetta, joka on saatu kyseisen lajikkeen lisäysaineistoa istuttamalla. [16]

43. Näin ollen unionin tuomioistuin ei tee eroa omistajan esittämien tietojensaantipyyntöjen eri vastaanottajien välillä. Siispä jatkan tarkasteluani tämän olettaman perusteella.

2. Omistajalla ei ole velvollisuutta esittää näyttöä viitteistä

44. Edellä mainitun unionin tuomioistuimen päättelyn mukaisesti tietojensaantipyynnön esittämiseksi riittää siis, että omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on kunnostanut tai aikoo kunnostaa lisäysaineistoa. Sitä vastoin omistajalle ei ole asetettu velvollisuutta näyttää tällaisia viitteitä toteen.

45. Tarkasteltaessa sitä, minkälaisten viitteiden perusteella syntyy yhtäältä omistajan oikeus esittää tietojensaantipyyntö ja toisaalta lisäysaineiston kunnostajan velvollisuus toimittaa omistajalle tietoja, on aluksi tuotava esille erityinen merkitys, joka on annettava sekä omistajan että viljelijän legitiimien intressien turvaamiselle perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan ja soveltamisasetuksen 2 artiklan mukaisesti.

46. On syytä täsmentää, että lisäysaineiston kunnostajan velvollisuus antaa tietoja liittyy niihin kasvilajikkeisiin, joita se on kunnostanut, eikä sen asiakkaana olevaan viljelijään, vaikka tämä velvollisuus riippuukin siitä, käyttääkö viljelijä perusasetuksen 14 artiklan 1 kohdassa säädettyä poikkeusta ja päättää käyttää lisäysaineiston kunnostajan palveluja. [17] Kun omistaja pyytää tietoja lisäysaineiston kunnostajalta, tällä kunnostajalla on näin ollen velvollisuus antaa omistajalle

14 — Em. asia Schulin, tuomion 57 kohta.

15 — Ks. julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin em. asiassa Brangewitz antaman ratkaisuehdotuksen 37 kohta ja sitä seuraavat kohdat. Julkisasiamies totesi lisäksi ratkaisuehdotuksensa 38 kohdassa, että ”kun jalostaja – – kääntyy kunnostajan puoleen, – – sen on ensinnäkin selvitettävä, onko tämä suorittanut johonkin sen lajikkeeseen kuuluvan korjatun tuotteen kunnostamista, saadakseen tietoja määristä, päivämääristä, paikoista ja palvelujen vastaanottajista. Jos lainsäätäjän tavoitteena olisi ollut se, että ottaakseen yhteyttä kunnostajaan omistajalla täytyisi olla tietoja siitä, että se on käsitellyt laitoksissaan suojeltua aineistoa (esimerkiksi asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitettuja tietoja, jotka viljelijän on annettava), 9 artikla olisi laadittu niin, että yrityksen olisi vain vahvistettava omistajan tiedossa olevat yksityiskohtaiset tiedot. Näin ei kuitenkaan ole, kuten 2 kohdan b ja e alakohdasta käy ilmi”.

16 — Em. asia Brangewitz, tuomion 53 kohta.

17 — Em asia Brangewitz, tuomion 62 kohta.

asiaankuuluvia tietoja paitsi niistä viljelijöistä, joiden osalta omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa heille näitä kunnostustoimia, myös niistä kaikista muista viljelijöistä, joille se on niitä suorittanut tai aikoo suorittaa, kun kyseessä oleva lajike on ilmoitettu tälle lisäysaineiston kunnostajalle tai kun se on saanut siitä tietoja. [18]

47. Jotta noudatettaisiin maanviljelijöiden erioikeuden taustalla olevan tasapainon vaatimusta erityisesti erioikeuden täytäntöön panevan soveltamisasetuksen yhteydessä, omistajalla on oltava oikeus pyytää tietoja lisäysaineiston kunnostajalta heti, kun hänellä on viitteitä siitä, että kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa kunnostustoimia istutusta varten korjatulle tuotteelle, joka on saatu istuttamalla kyseisen lajikkeen lisäysaineistoa.

48. Soveltamisasetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaan lisäysaineiston kunnostajan on toimitettava omistajalle selvitys asiaankuuluvista tiedoista, joiden sisältö täsmennetään kyseisessä säännöksessä. Tällaisen selvityksen toimittaminen on tarpeen jo silloin, kun omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa tällaisia kunnostustoimia korjatulle tuotteelle, jonka viljelijä on saanut istuttamalla omistajan istutusta varten lajikkeen lisäysaineistoa. [19]

49. Kuten oikeuskäytännöstä ilmenee, omistajan suojatun kasvilajikkeen lisäysaineiston hankkimista on pidettävä tällaisena viitteenä. [20] Olen myös taipuvainen katsomaan, että viljelijöiden soveltamisasetuksen 8 artiklan nojalla toimittamat tiedot voivat olla viitteitä, joiden perusteella lisäysaineiston kunnostajalle syntyy velvollisuus toimittaa tietoja omistajalle.

50. Katson komission tavoin, että jäsenvaltioiden tuomioistuinten on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava, onko tällaisia edellä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettuja viitteitä. Niiden on arvioinnissaan otettava huomioon kaikki tapaukselle ominaiset tekijät ja olosuhteet. Oikeuskäytännössä edellytetyt viitteet voivat perustua esimerkiksi suojatun lajikkeen sopimusviljelyyn käyttösiementen tuottamiseksi omistajan myöntämän lisenssin perusteella.

51. Lopuksi on todettava, etteivät vaatimukset, jotka koskevat viitteitä, joiden perusteella omistajalle syntyy oikeus saada tietoja sekä viljelijältä että lisäysaineiston kunnostajalta, ole kovin tiukat. Näin ollen se, että istutus tai lisäysaineiston kunnostus suoritetaan tai ainakin aiotaan suorittaa tällaista istutusta varten, voi olla merkityksellinen viite, koska tällaisten seikkojen perusteella omistajalle syntyy oikeuksia perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan nojalla.

V Ratkaisuehdotus

52. Kaiken edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Oberlandesgericht Düsseldorfin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Lisäysaineiston kunnostajalla on yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27.7.1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan ja 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä 24.7.1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 9 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan velvollisuus antaa tietoja edellyttäen, että omistajan tietojensaantipyyntö toimitetaan kunnostajalle ennen pyynnössä tarkoitetun markkinointivuoden loppua tai viimeisen markkinointivuoden loppua, jos pyyntö koskee useaa vuotta. Kun kyse on asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan 3 kohdan loppuosassa tarkoitetusta ”ensimmäisestä pyynnöstä”, tällainen pyyntö on kuitenkin esitettävä kuluvan markkinointivuoden aikana.

18 — Em. asia Brangewitz, tuomion 65 kohta.

19 — Asia Brangewitz, tuomion 61 ja 63 kohta. Ks. viljelijälle asetetusta velvollisuudesta antaa tietoja myös em. asia Schulin, tuomion 63 ja 64 kohta.

20 — Em. asia Schulin, tuomion 65 kohta.

2) Asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan 3 kohdan loppuosan mukaisesti esitettyyn tietojensaantipyyntöön ei ole tarpeen liittää todisteita tässä pyynnössä mainituista viitteistä. Riittää, kun omistaja toteaa pyynnössään, että hänellä on viitteitä siitä, että kunnostaja on kunnostanut tai aikoo kunnostaa istutusta varten korjattua tuotetta, jonka tietty viljelijä on saanut istuttamalla suojatun lajikkeen lisäysaineistoa.

3) Kansallisen tuomioistuimen on arvioitava sen käsiteltävänä olevan asian tosiseikkoja kaikkien tapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella selvittääkseen, onko viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa tällaisia kunnostustoimia.